

di organum, et ita objectum perfecte referet: forsitan longe perfectius quam si foret extensa in ordine ad locum; quia nullo alieno tunc impeditur influxu.

95. 10.º Apud agriographos miracula eucharistica non raro leguntur; quod ex. gr. visus fuerit Christus in Eucharistia in forma pueri vel alio modo. Censent nonnulli, quamdam esse umbram, non veram et realem Christi formam. Non negandum sane, posse esse solam umbratilem imaginem; sed tamen concedendum etiam, posse esse id, quod videtur, realem Christi Personam. Potest enim effectum hunc quantitati suae corporaeae permittere, ut extendatur sub iis limitibus formae pueri convenientibus. Nec inde sequitur, tunc non existere Sacramentum; quia possunt simul manere species, et sub ipsis Corpus Christi. Neque opus est ad esse sacramentale, ut actu videantur species, sed sufficit esse visibiles, licet casu aliquo non videantur.

Nonnumquam etiam Sanguinem e Sacramento effusum fuisse testantur aliquae historiae, imo et Corporalia eodem madefacta et intincta fuisse, quae proinde venerationi fidelium exponuntur. Primum dubitari potest, utrum verus Sanguis, e venis fluens Christi, ille fuerit, vel sola illius miraculose efformata imago. Quod sit realis et verus Christi Sanguis populus fidelis pie credere solet, et cultum patriae tamquam divino cruori impendit, praelatis consentientibus et adprobantibus. Aliunde videri poterit parum probabile e corpore immortali et incorruptibili effundi sanguinem, exsiccare et quodammodo corrumpi, et adhaerere sacris linteis impressum per secula.

In primis concedi potest, non esse nisi imaginem veri Christi Sanguinis divina virtute efformatam ad veritatem Sacramenti confirmandam. Nec obstat quod eidem patriae cultus tribuatur; quia est cultus relativus, quemadmodum et cruces omnes coluntur, quia referunt verae Crucis imaginem. Deinde dicendum quoque, ipsum sacrum Sanguinem posse per replicatam et multiplicem ejusdem praesentiam, quin a venis Christi recedat, visibiliter effundi et hominibus apparere. Ex superius traditis elucet, nullam in hoc esse repugnantiam.

Secundo quaeritur, quid censendum de Sanguine, qui ostenditur inhaerens et a remotis temporibus perseverans in aliquo linteo vel altari. Si de sanguine corrupto sermo sit, qui, nempe, non propriam Sanguinis speciem referat, sed remotam aliquam cum eo analogiam, dicendum non esse verum Christi Sanguinem. Nam Scriptura testatur: *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur* (1); et alibi (2): David dicit in

(1) Rom. VI, 9.—(2) Act. II, 25, 27, 31.

eum *nec dabis sanctum tuum videre corruptionem... Neque Caro ejus vidit corruptionem*. Oportet ergo vestigia illa sanguinea, de quibus agitur, vel solam esse imaginem Dominici Sanguinis, vel ad summum, quaedam esse accidentia, quae Sanguis Domini, cum primum apparuit, sibi copulavit et deinde reliquit, ut sacra forent memoria ac similitudo ipsius in posterum.

CAPUT II.

De effectibus sanctissimae Eucharistiae.

ARTICULUS I.

De gratia quam causat sacra Eucharistia.

THESIS VII.

Eucharistia auget gratiam; unde per se non est instituta ad illam primo causandam.

96. Propositio est fide certa.

1.^a Pars. prob. 1.º Trident. (1) docet: «Sumi voluit Sacramentum tamquam spirituales animarum cibum quo alantur et confortentur viventes vita illius, qui dixit: *Qui manducal me, et ipse vivet propter me*» Deinde ait: «Paterno affectu admonet »S. Synodus... haec sacra mysteria Corporis et Sanguinis »ejus ea animi devotione venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, et is vere eis sit animae »vita, et perpetua mentis sanitas; cujus vigore confortati, ad coelestem patriam pervenire valeant.» Florent. Conc. (2): «Hujus Sacramenti effectus, quem in anima operatur digne sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo »Christo incorporatur et membris ejus unitur, consequens est, »quod per hoc Sacramentum in sumentibus digne gratia augeatur: »omnemque effectum, quem materialis cibus et potus quoad vitam »agunt corporalem, sustentando, augendo, reparando et delectan-

(1) Sess. XIII. cap. 2 et 8.—(2) Decr. pro Arm.

»do, hoc quoad vitam operatur spirituales: in quo, ut inquit Urbanus Papa, gratiam Salvatoris nostri recensemus memoriam, a malo retrahimur, confortamur in bono, et ad virtutum et gratiarum profectum incrementum.»

2.º Verba Scripturae sunt aperta: *Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus: qui manducat meam carnem et bibit meum Sanguinem, in me manet et ego in illo. Sicut misit me vivens Pater, et Ego vivo propter Patrem; et qui manducat me, et ipse vivet propter me* (1).

97. 3.º S. Cyrillus, Hierosoly. (2): «Si Christiferi efficeimur, Corpore ejus et Sanguine in nostra membra distributo, sic juxta B. Petrum divinae reddimur consortes naturae.» Chrysostomus (3): «Quis pastor propriis suis membris nutrit oves? et quid dico, pastor? matres saepe sunt, quae post partus dolores tradunt infantes aliis nutricibus. Ipse autem hoc non est passus, sed ipse nos nutrit proprio Sanguine, et per omnia nos sibi ipsi conjungit.»

Priorem hanc partem confirmant quae supra dicta sunt de efficacia Sacramentorum *Novae Legis*.

98. II.^a Pars. prob. 1.º Trident. (4) decernit: «Ne tantum Sacramentum indigne, atque ideo in mortem et condemnationem sumatur; statuit atque declarat ipsa sancta Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existimant, habita copia confessarii, necessario praemittendam esse confessionem sacramentalem.»

2.º Apostolus aperte docet munda tantum conscientia posse recipi Eucharistiam (5): *Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit Corporis et Sanguinis Domini. Probet autem se ipsum homo; et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans Corpus Domini.*

99. 3.º S. Justinus (6): «Alimentum hoc... nulli alii participare licitum est, quam abluto lavacro propter remissionem peccatorum et regenerationem, et ita ut Christus tradidit viventi.» S. Cyprianus (7) arguit quod Eucharistia detur, «Nondum poenitentia acta, nondum exomologesi facta; cum scriptum sit: qui ederet panem, aut biberit calicem Domini indigne, reus, etc.» S. Ambrosius (8): «Ubique igitur ordo mysterii servatur, ut prius per remissionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur;

(1) Joan. VI, 56-58.—(2) *Catech.* 4.—(3) Hom. in Matth., 82.—(4) Sess. XIII, can. 11.—(5) I Cor. XI, 27-29.—(6) Apolog. 2.^a versus finem.—(7) Ep. 46.—(8) In Luc. I, 6, ad c. 9.

»post alimonia mensae coelestis exuberet.» Augustinus (1): «Multi de altari accipiunt, et accipiendo moriuntur: Panem ergo coelestem spiritualiter manducate, innocentiam ad altare appropiate.»

100. 4.º Ipsa Sacramenti hujus natura ostendit veritatem totius theosae. Cibus enim non primam confert vitam, sed fovet et nutrit; neque bonum afferre potest, nisi sumens vivat. Im vero ait Dominus: *Caro mea vere est cibus, et Sanguis meus vere est potus.*

Obj. 1.º Christus asseruit in coena, Sanguinem suum dare in remissionem peccatorum. Ergo confert etiam primam gratiam.

Resp. Nego ant. vel explico: non dixit illum dare in remissionem peccatorum: sed, quod Sanguis ille, quem porrigebat, effunderetur in remissionem peccatorum, scilicet in passione.

Obj. 2.º Florentinum (2) docet: «Effectus hujus Sacramenti est adunatio hominis ad Christum.» Sed ad hoc oportet ut remittat peccata; ergo.

Resp. Dist. seu explico *maj.* Est adunatio, id est, major et intimior unio: conc. Prima unio; nego. Vide integram concilii sententiam in prima parte theosae.

THESIS VIII

Eucharistia potest per accidens primam causare gratiam, seu remissionem peccatorum.

101. *Nota.* I. Hanc sententiam tuerentur D. Thomas, S. Antoninus, Suarez, Valentia, Arriaga, etc. Oppositam autem sequuntur S. Bonavent., Vazquez, Lugo, etc.

II. Tunc accidit per Eucharistiam remitti mortalia, cum qui obliviscitur peccata admitti, et existimat esse in gratia, ac cum sola attritione peccata omnia detestans, Sacramentum sumit.

Prob. 1.º S. Cyrillus Alex. (3) dicit de hoc Sacramento: «Non mortem solum, sed morbos omnes depellit.» Et S. Damascenus (4): «Corpus et Sanguis Christi... eam vim habet, ut spurcitiam omnem abstergat.»

2.º Ex Tridentino deduci videtur (5): «Si quis dixerit vel praecipuum fructum hujus Sacramenti esse remissionem peccatorum, vel ex eo non alios fructus provenire; anath. sit.» Christus etiam dixit absolute (6): *Panis enim Dei est, qui de coelo descendit, et dat vitam mundo:* et iterum (v. 52): *Panis quem ego dabo, caro*

(1) In Joan. Trac. 26.—(2) Decr. *pro Arm.*—(3) In Joan. L. 4, c. 17.—(4) *De Fide*, l. 4, c. 14.—(5) Sess. XIII, can. 5.—(6) Joan. VI, 33.

mea est pro mundi vita. Iam vero plus est dare vitam et magis proprie datur ipsa, si non habenti etiam detur. Ergo cum panis eucharisticus det vitam simpliciter, non est negandum dare aliquando, licet per accidens, non habenti vitam, seu peccatori.

3.º Ne eadem repetantur, vide supra Disq. I, Thes. XX, n. 162.

102. Obj. 1.º Christus instituit Eucharistiam tamquam spiritua-lem cibum: ergo non intendit nisi vitam dare nutritivam, seu gratiae augmentum.

Resp. Dist. *conseq.* Non intendit *primario* nisi... conc. *Secundario*, seu hypothetice; nego. Nam omnino non assimilatur aliis cibis: est enim Eucharistia *panis vivus* ipsius vitae continens Auctorem.

Obj. 2.º Sola ignorantia nullam confert dispositionem: ergo etiam sciens se solum esse attritum, poterit assequi fructum Sacramenti.

Resp. Dist. *ant.* Non confert dispositionem positivam; conc. Negativam; nego. Nam qui sciens se tantum attritum accipit Eucharistiam, actu peccat: ideoque est positive indispositus et impediens gratiam: hanc indispositionem excludit ignorantia, seu bona fides; attritio autem excludit peccati affectum, et convertit ad Deum, licet imperfecte. Haec ergo conversio imperfecta, accedente bona fide, omne positivum auferit impedimentum, et inde *panis vivus*, qui *dat vitam mundo*, resuscitat animam peccato mortuam.

SCHOLIA

De aliis effectibus divinis huius convivii.

I. Eucharistia delet venialia peccata.

103. In *Catechismo* Conc. Tridentini (n. 53) ut certa traditur doctrina: «Remitti Eucharistia et condonari leviora peccata, quae venialia dici solent, non est quod dubitetur.» Et quidem sat perspicue docuit ipsum Conc. Trid. (1) dicens, esse «Anctidotum, quo liberamur a culpis quotidianis et a mortalibus praeservamur.» Innocentius III (2) ait: «Venialia delet, cavet mortalia.» Vide D. Thomam, (p. 3, q. 79, a. 4).

Quomodo autem fiat haec remissio, censet Suarez, cum aliis pluribus, remitti *ex opere operato* ea venialia, quorum non habetur complacentia: alia autem eatenus remittuntur, quatenus excitatur fervor charitatis, cujus actibus conceditur venialium condonatio.

(1) Sess. XIII, c. 2.—(2) L. 4, de *Myst. Mii.* c. 44.

II. Alius effectus Eucharistiae est remissio poenae peccatis debitae.

104. Verum cum duplici ratione operetur, tum ut Sacramentum, tum ut Sacrificium; poenas quidem ex opere operato delet, quatenus Sacrificium existit, ut postea dicitur ut Sacramentum autem, ex opere operantis tantum, quia actus illi quibus suscipitur, et qui conceptum fervorem consequuntur, satisfactorii sunt. Ejusmodi applicantur satisfactiones, cum quis pro animabus quae igne expiantur communionem offert. Ita Suarezius ex mente D. Thomae, et alii plures AA.

III. Praeservat Eucharistia a mortalibus.

105. Id docet Trident. cum Innocentio III, ut diximus in Schol. I.

Hic autem effectus procedit: 1.º ex abundantia gratiae, ut notavit Chrysostomus (1): «Ab illa mensa recedamus tamquam a leones ignem spirantes, diabolo terribiles... Hic sanguis animae nobilitatem marcescere non sinit, dum frequenter irrigat et nutrit... et magnam vim indit. Hic sanguis digne acceptus daemonnes procul pellit, Angelos ad nos advocat, ipsumque Angelorum Dominum.» 2.º Ex dulcedine qua inebriat animam: inde enim fastidiunt vitia. 3.º Quia fugat tentatorem, ut supra dixit S. Chrysost. Damascenus autem (2) ait: «Illis qui cum fide digne suscipiunt, in remissionem peccatorum et vitam aeternam cedit, nec non animae corporisque praesidium.» 4.º Quia tamquam ignis «comburit peccata nostra et corda illuminat ut inardescamus et in Deos evadamus», ut ait (ibi) Damascenus. Atqui lumine divino facillius fugantur tentationum tenebrae et declinamus a barathro peccatorum.

IV. S. Eucharistia praeservat potissimum a peccatis concupiscentiae.

106. Ita docent D. Thomas, Suarez, Lugo, etc. Constat ex doctrina *Catechismi*. Conc. Trid. (3): «Sed carnis etiam libidinem cohibet ac reprimit.» S. Bernardus quoque (4): «Quis poterit tam efferos motus frangere?... Confidite: sacramenti dominici Corporis et Sanguinis pretiosi institutum habetis.» Et S. Cyrillus (5) ait: «Eulogiae particeps fias, credens eam non mortis solum, verum etiam morborum depellendorum vi pollere: Christus enim existens in nobis sopit saevientem in nostris membris carnis legem, et pietatem in Deum exsuscitat, perturbatio-

(1) In Joan. hom. 46, a. 45.—(2) L. 4, c. 13, de *Fide*.—(3) De *Euchar.* n. 53.—(4) Sermo de *Coena Dom.*—(5) In Joan. l. 4, c. 2.

»nem mortificat, delicta in quibus sumus non imputans, sed potius »ut aegrotos sanans.»

Si autem quaeras, quomodo Eucharistia tantum praestet bonum? 1.º Sanando corporis temperamentum quo foedimotus sensuum foventur. 2.º Illuminando mentem, quo lumine cogitationes bonae excitantur, malae arcentur. 3.º Augendo charitatem; nam, ut ait Augustinus (1): «Augmentum charitatis est diminutio cupiditatis.»

Ex ipsa Eucharistiae natura profuit haec proprietas. Cibis enim salutaris in corpore sanos creat humores, corruptos eliminat, et facultatum tum corporis, tum animi usum expeditum efficit. Nam quod cibus corporeus vitae naturali, id praestat cibus coelestis vitae supernaturali; atqui concupiscentia est quaedam mentis aegritudo et perturbatio qua vitae spiritualis impeditur exercitium; ergo huic malo concupiscentiae pharmacum existit S. Eucharistia.

V. Cibus eucharisticus transformat nos in Christum.

107. Unde dicit Trident. Concil. (2): «Eucharistiam cibum quo viventes vita Christi alantur et confortentur:» quod illis confirmat Domini verbis: *Qui manducat me, et ipse vivet propter me*: (3) *Catechismus* ejusdem Conc. idem cum Augustino docet: Non enim hoc Sacramentum in substantiam nostram mutatur, sed nos quodam modo in ejus naturam convertimur, ut recte illud Augustini ad hunc locum transferri possit: «Cibus sum grandium; crede et manducabis me: nec tu me mutabis in te, »sicut cibus carnis tuae; sed tu mutaberis in me (4).» Et Damascenus: «Per illud vero (Sacramentum) purgati, cum Domini »corpore et spiritu ipsius unimur, et Christi corpus efficimur.» Plures alios leges apud Suarezium (5) Patres id confirmantes.

(1) L. 88, Quaest. 36.—(2) Sess. XIII, c. 2.—(3) Jo an. VI, 58.—(4) L. 4, c. 13, De Euchar. n. 48.—(5) Disp. 64, sec. 3.

ARTICULUS II.

De communione sub una tantum specie.

THESIS IX.

In communione sub una specie, eadem gratia per se suscipi videtur ac in communione sub utraque: tamen si sumpta una specie major fuerit dispositio ad sumendam alteram, accipitur uberior gratiae fructus.

108. Nota. I.ª sententia dicit communicantem in utraque specie non recipere majorem gratiam. Ita cum D. Thoma et Bellarmino alii AA.

II.ª autem tenet, suscipiendo utramque speciem, et uberiorem recipi gratiam. Ita Vazquez, Lugo, etc. Blanco Archiep. Compostell... qui interfuit Concilio Tridentino, asserit, hanc fuisse mentem et sententiam unanimem Patrum Concilii, ut tradit Enriquez (1).

III.ª quae videtur priores conciliare, affirmat etiam, si post communionem sub una specie sit major dispositio ad alteram. Sic Suarez., Dicast., Munies., Marin., etc.

109. I.ª Pars probatur. Cum de voluntate Christi, e qua omnis efficacia procedit sacramentorum non constet, judicanda est quaestio haec secundum intrinsicam congruentiam ad sanctificandum quae inest speciebus sacramentalibus, simul vel singillatim sumptis. Atqui non est congruentius, ut plus duae species quam una sola sanctificent: ergo, *Min.* prob. Una sola species est infinite congrua ad sanctificandum. Sed major congruitas quam infinita dari nequit: ergo non est congruentius... *Major* patet. Nam sub specie panis est Corpus Dei Verbi, id est, infinite sanctum: sub specie vini autem est divinus Sanguis; concomitanter autem sub utraque totus Christus, Homo-Deus: «Fatendum esse ait Trid. (2), etiam »sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verum- »que sacramentum sumi.»

Dices: perfectius significant spirituales effectum ambae species

(1) L. 8, De Euchar. c. 44.—(2) Ses. XXI, c. 3.

Sacramenti, quam una tantum: sicut plenius praebent alimentum cibus et potus simul, quam se junctim. Atqui sacramenta efficiunt quod significant: ergo.

Resp. 1.º Nego paritatem in *majori*. Cum enim cibus et potus corporalis vim alendi habeant limitatam, invicem se complent et perficiunt; quod, ut diximus, non contingit in convivio sacramentali.

Resp. 2.º Dist. *maj.* Perfectius significant, explicite, seu perfectione attingente modum significandi: conc. Implicite, seu perfectione attingente rem significatam: nego. Sic perfectius significat baptismus per immersionem, qua baptizatus sepelitur sub aqua, quam per aspersionem, qua guttulae aliquae faciem attingunt tantum: tamen effectus et res significata unum et idem sunt.

110. II.º Pars. prob. 1.º Clemens VI concessit Regi Galliae communionem sub utraque specie: in Bulla autem concessionis dixit, id ei concedere *ad augmentum gratiae*: ergo saltem quando secunda species majori suscipitur dispositione, major quoque suscipitur gratia.

2.º Suscipiens secundam speciem vere suscipit Eucharistiam. Atqui melius disposito majorem causant sacramenta gratiam (1): ergo.

3.º Trident. Conc. (2) ait: «Quod ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solum accipiunt.» Videtur ergo innuere, sensisse Patres (quod supra. Nota II.º dictum est) quod defraudentur aliqua gratia non necessaria: ergo saltem cum major adhibetur dispositio, recipitur major gratia cum secunda sumitur species.

Dices: D. Thomas ait (3): «Potest a populo Corpus sine sanguine sumi, nec exinde sequitur aliquod detrimentum; quia sub utraque specie totus Christus continetur.»

Resp. 1.º Ex Trident. intelligendum quod dicit D. Thomas: nempe *«detrimentum gratiae necessariae ad salutem.»*

2.º Non sequitur aliquod detrimentum, *per se* loquendo, seu eadem supposita dispositione.

111. **Corollaria.** I. Major iste fructus in communione sub utraque specie non procedit praecise ex diversitate speciei sacramentalis; sed ex eo quod, crescente dispositione, fiat distincta *virtualiter* communio.

II. Licet dispositio ad communicandum sub alia specie non evadat actu intensior, sed fuerit uti prius, libere tamen continuata.

(1) Disq. I, Thes. IV.—(2) Ses. XXI, c. 3. — (3) 7; p. q. 80, a. 12, ad 3.

sufficiet ad augmentum gratiae. Nam talis dispositio est novum meritum majori ornatum sanctificante gratia: ergo et melior dispositio quam prior.

SCHOLIA.

Nonnullae quaestiones ad Eucharistiae efficientiam respicientes.

112. I. Communis tenet sententia contra paucos, cibum Eucharisticum et potum causare effectum eo instanti quo deglutitur, non cum ore suscipitur. Ita Sotus, Suarez, Lugo, etc.

Ratio est: quia Eucharistia a Christo instituta est ad modum cibi et potus: *Qui manducat me, vivet propter me... Nisi manducaveritis et biberitis, etc.* Jam vero manducatio et potatio, ex communi sensu, non perficitur manu aut ore solum quidquam capiendo, sed deglutendo et in stomachum cibum mittendo. Unde eo instanti quo prima particula vel pars specierum sacramentalium eo modo sumitur, suscipitur Sacramentum et ejus effectus.

113. II. Dum autem incorruptae in stomacho perseverant species sacrae, produci ex opere operato augmentum gratiae, docet Cajetanus cum aliis. Auctores tamen plurimi ejusmodi gratiae incrementum fieri censent ea conditione, quod subjectum ad eam se disponat: ita Suarezius, Lugo, Gonet, etc. Quo pacto autem ejusmodi perficiatur dispositio, ex dictis in Thesi facile intelligitur. Alii denique Theologi negant fieri gratiae augmentum, etiamsi crescat dispositio: id censent Valentia, Vazquez, etc.

Secunda sententia magis probanda. Videtur enim non esse negandam cibo spirituali, panique coelesti, efficaciam, quae in corporeo habetur cibo: ut enim docuit Florentinum (1). «Omnem effectum, quem materialis cibus et potus quoad vitam agunt corporalem, sustentando reparando et delectando, Sacramentum hoc quoad vitam operatur spiritualem.» Et quidem videtur hoc tanti Sacramenti dignitati valde congruum: continet enim Christum fontem aquae vivae, lucem veram; si ergo vas disponatur et dilatetur, magis implebitur; et mens plus irradiabitur, si ad solem appropinquet justitiae.

114. Dices: manducanti et bibenti Sacramentum promissa est gratia; *Qui manducat meam Carnem et bibit meum Sanguinem habet vitam aeternam* (2).

Resp. Explico, seu distingo; manducanti et bibenti *exclusivè*, quasi in eo actu tota expleatur sacramentalis significatio et virtus;

(1) Decret. Eugen. *pro Arm.*—(2) Joann. VI, 55.

negō. Quatenus manducando ac bibendo inchoatur sacramentalis actio; conc. Nam hoc Sacramentum, ad modum convivii, est symbolum unionis cum Christo, qui est *panis Dei, dans vitam mundo* (1). Unio autem cibi cum corpore licet ore inchoetur, non tamen in ore perficitur, sed dum permanet in stomacho; ergo significatio sacramentalis perseverat etiam in ipsa permanentia Sacramenti in stomacho; imo et hanc permanentiam, non formalem manducationem solam, esse significativam et ideo sacramentalem, explicite declaravit Christus: *Qui manducat meam Carnem et bibit meum Sanguinem, in me manet et ego in eo* (2).

CAPUT III.

De natura Eucharistiae.

ARTICULUS I

De constitutione Eucharistiae.

THESIS X.

Sacra Eucharistia est Novae Legis Sacramentum.

115. Prob. 1.º Trident. (3), explicite definivit, inter septem sacramenta adnumerari Eucharistiam. Deinde patet ex tota Sess. XIII. Idem docuit Later. Conc. in cap. *firmiter*: et Florent., Decret. *pro Armenis*.

2.º Conc. Carthag. II (vulgo III), c. 24. decernit: «Ut in Sacramento Corporis et Sanguinis Domini nihil amplius offeratur...» etc.

3.º Sacramentum est signum sensibile rei sacrae ad sanctificandos homines a Christo institutum. Atqui Eucharistia: a) est signum sensibile; b) Corporis et Sanguinis Christi, et vitae spiritualis; c) sanctificat suscipientes; d) et est a Christo institutum: ergo.

(1) Joann. VI, 33.—(2) Ibid. 57.—(3) Ses. VII, can. 1.

4.º Optimam rationem hujus sacramenti exponit D. Thomas (1): «Sacramenta Ecclesiae ordinantur ad subveniendum homini in vita spirituali. Vita autem spiritualis vitae corporali conformatur, eo quod corporalia spiritualium similitudinem gerunt. Manifestum est autem quod sicut ad vitam corporalem requiritur generatio... ita etiam requiritur alimentum quo homo conservatur in vita. Et ideo sicut ad vitam spiritualem oportuit esse Baptismum... ita oportuit esse sacramentum Eucharistiae, quod est spirituale alimentum.»

116. Obj. Confirmationis sacramentum confert robur et perfectionem spiritualis vitae. Sed idem effectus ab Eucharistia causatur: ergo si Eucharistia sit sacramentum, ad eundem effectum duo inutiliter ordinantur sacramenta.

Resp. Dist. *min*. Idem effectus adaequate; nego. Inadequate; concedo *min*. Nam quidem utroque sacramento robur aliquod spirituale confertur: at per Eucharistiam ad modum reparationis et incrementi ab extrinseco provenientis et ideo hoc sacramentum indefinite iteratur; per Confirmationem autem roboramur ad modum vitalium virium quae ab intrinseco evolvuntur et ad certum limitem dilatari possunt. In vita enim corporea, ad ejus similitudinem conferre Christus voluit vitam coelestem, ejusmodi duplex vitalis incrementi existit principium.

THESIS XI.

Corpus et Sanguis Christi constituunt intrinsece sacramentum Eucharistiae, non indirecte, seu in obliquo tantum, sed in recto.

117. Nota. Aliqui AA. putarunt consistere intrinsece Eucharistiam in speciebus sacramentalibus; Christum autem extrinsece tantum et in obliquo, seu ut significatum per species, pertinere ad sacramentum. Ita Sotus et Gonet, qui ait esse communem thomistarum opinionem. Thesis autem tuetur cum Valentia, Suarez, Vazquez, Lugo, Fr. Sylvio, etc.

118. Prob. Propositiones non sunt verae, nisi praedicatum sit idem in recto cum subjecto, ut supponimus ex logica: sic nix est alba, non tamen est albedo, quia id, quod *album* significat in recto, identificatur cum nive, non autem albedo, quam album significat in obliquo. Atqui Corpus et Sanguis Christi, eorumque attributa affirmantur vere de Eucharistiae sacramento; ergo identificantur cum ipso, et quidem in recto.

(1) 3 p. q. 73 a. 1.

Minor patet, multis fidei vel Patrum locutionibus. 1.º Tridentinum docet (1): Ecclesiam catholicam «Latria cultum, qui vero Deo debetur, huic Sacramento in veneratione adhibere.» Deinde explicat, quam sit praeceps et venerabile hoc Sacramentum: quia Christus est Deus, adoratus ab Angelis, a Magis, ab Apostolis. Ergo Eucharistiae sacramentum est idem cum Christo directe, et non tantum in obliquo. Et cap. 8, vocat Eucharistiam «Panem »supersubstantialem. vitam animae, sanitatem mentis, etc.»

2.º Christus absolute dixit: *Panis, quem ego dobo. Caro mea est; Ubi panis*, seu sacramentum, idem esse cum carne asseritur.

3.º Iustinus (2): «Alimoniam, quae apud nos vocatur Eucharistia, incausati illius Carnem et Sanguinem esse sumus edocti.» Et Irenaeus (3): «Fateri necesse est, Eucharistiam esse Carnem »Filii Dei.» Ita passim loquuntur PP. de hoc Sacramento. Ambrosius (4): «Ante consecrationem aliud dicitur: post consecrationem Sanguis nuncupatur: et tu dicis, amen; hoc est, verum »est.» Innocentius III (5) ait: «Corpus Christi esse sacramentum et rem» simul; ergo constat sacramentum intrinsece et directe Corpore Christi.

119. Obj. 1.º Sacramentum est signum sensibile; sed Christus non est sensibilis: ergo.

Resp. Dist. *maj.* Est sensibile secundum omnia constitutiva; nego. Secundum aliqua; conc. Sic dolor in poenitentiae sacramento non est per se sensibilis: verborum significatio est intelligibilis, non autem sensibilis.

Obj. 2.º Corpus Christi est res sacramenti, ideoque effectus sacramenti. Sed repugnat effectum constituere suam causam: ergo Corpus Christi non constituit sacramentum.

Resp. Dist. *maj.* Est effectus sacramenti adaequate sumpti; nego. Secundum partem accepti; conc. Ad *minorem* eodem modo distinguas. Effectum constituere suam causam adaequate, repugnat; conc. Aliter; nego. Exemplum habes hujus causalitatis in partibus corporis, quae virtute animae vegetativae accedunt et eidem assimilantur.

Obj. 3.º In *Catechis. Conc. Trid.* (n. 8, de *Euchar.*) dicitur: Corpus et Sanguinem Christi minus proprie dici sacramentum; «ipsae autem species veram et absolutam hujus nominis rationem habent.»

Resp. Dist. Minus proprie, ratione sensibilitatis, quatenus illam ex se non habent Corpus et Sanguis Christi; conc. In ordine ad ip-

sum sacramentum; nego. Sicut Corpus Christi, ut sit sacramentum (sensibile nempe), conjungi debet cum speciebus; ita, ut adversarii AA. fatentur, species debent esse conjunctae cum Corpore Christi. Proprie autem Corpus et Sanguinem Christi dici etiam sacramentum non est dubitandum, dicente Florentino: sacramentum hoc *confici* verbis Sacerdotis; in Decret. *pro Armenis*.

THESIS XII

Species constituunt etiam intrinsece Eucharistiae sacramentum, et in recto per sacramentum significantur.

120. Nota. Nonnulli theologi putant Eucharistiam constitui intrinsece solo Corpore et Sanguine Christi; species autem esse quasi connotatum seu terminum extrinsecum. Alii autem AA., ut Lugo, Estius, Sylvius etc., censent, etiam species esse intrinsece constitutivas Eucharistiae, sed significari solum in obliquo. Thesim nostram tenent Suarez, Vazquez, Valentia, etc.

Prob. 1.º Innocentius III (ibid. ut in Thes. XI) ait: «Species esse sacramentum tantum;» sed in aliis sacramentis id quod est et dicitur sacramentum tantum, constituit directe sacramentum: ergo. Item S. Irenaeus (ibid.) docet: «Eucharistiam »duabus rebus constare, terrena et coelesti.»

2.º In *Catec. Conc. Trid.* (n. 8.) dicitur, habere species «absolutam et veram rationem sacramenti.» Ergo non minus ad Eucharistiae pertinent sacramentum quam Corpus Christi. Etiam D. Thomas (1): «Ex speciebus et Corpore Christi fit unum »sacramentum.»

3.º Sacramentum est essentialiter et in recto signum sensibile. Sed Eucharistia est sacramentum physice permanens, et nihil permanet physice sensibile nisi species: ergo species pertinent intrinsece et in recto etc. Confr. Dicit Trident. (2): «In SSmo. Eucharistiae sacramento vere... contineri Corpus et Sanguinem Domini Nostri Jesu Christi.» Sed proprie non continetur in se ipso, sed sub speciebus: ergo vere et in recto species constituunt sacramentum saltem inadaequate.

121. Obj. 1.º Eucharistia absolute adoratur cultu latriae. Sed species non ita adorari queunt: ergo non constituunt Eucharistiam.

Resp. Dist. *maj.* Sacramentum Eucharistiae, adaequate sump-

(1) Sess. XIII, c. 5.—(2) *Apolog.* 2.^a—(3) L. 4, c. 34.—(4) *De myst.* c. 9.—(5) *Cap. cum Marthae. De Celebr. Mis.*

(1) 4 Dist. 8, q. unic. a. 1, ad. 2.—(2) Sess. XIII, can. 1.

tum, adoratur... conc. Inadequate, seu ratione cujusvis constitutivi; nego *maj.* Et dist. *min.* Species non adorantur culto absoluto latrae; conc. *min.* Cultu relativo; nego.

Obj. 2.º Species non sunt materia neque forma Eucharistiae: ergo non constituunt intrinsece.

Resp. Dist. *ant.* Non sunt materia remota; conc. Materia proxima; nego.

Obj. 3.º Eucharistia conficitur verbis Sacerdotis, ut docet Florentinum. Sed solum conficitur Corpus et Sanguis Christi; ergo. Resp. Dist. seu explicio *maj.* Conficitur formaliter; conc. Effective; subd. Quoad primum constitutum; conc. Secundum omnia intrinseca; nego *maj.* Et subd. *min.* Solum efficitur Corpus Christi efficienter; conc. Formaliter; nego *min.* Verba enim uti forma efficiunt non tantum Corpus Christi, sed etiam species.

Obj. 4.º Species non sunt cibus animae: atqui Eucharistiae sacramentum est cibus verus spiritualis; ergo.

Resp. Dist. *maj.* Species materialiter, seu nude sumptae, non sunt cibus; conc., Simul cum aliis constitutivis; nego. Nam simul cum Christi Corpore et verbis significant practicae gratiam et animae perfectionem.

THESIS XIII.

Verba consecrationis intrinsece constituunt Eucharistiae sacramentum, non vero actio transubstantiativa.

122. *Nota.* Partem primam negant Vazquez, Gonet et alii plures: eam autem defendimus cum Suarez, Valentia, Lugo, etc. Lugo cum aliis, quos laudat, AA. dicit, actionem qua ponitur Corpus Christi sub speciebus, spectare intrinsece ad sacramentum: Suarez autem, cum communi sententia, id negat.

I.^a Pars probata est, supra Disquis. I. Thes. VII. (pag. 30).

II.^a Pars prob. Actio qua convertitur panis in Corpus Christi, et vinum in Sanguinem, praecedit sacramentum, ut via praecedit terminum. Sed quod praecedit non est constitutum eius quod praeceditur; ergo actio etc.

Dices: unio Christi cum speciebus, seu conjunctio et coexistentia in eodem loco, est constitutiva sacramenti. Sed talis unio in eo consistit, quod panis convertitur in Corpus Christi: ergo actione hac conversiva constituitur sacramentum.

Resp. Conc. *maj.* Nam sacramentum hoc in eo consistit, quod Christus est sub speciebus vi verborum, et ideo importat quandam

unionem Corporis Christi cum speciebus; non quidem quasi species sint in Christo sicut in subjecto; sed quod ita connectantur, ut ubi sunt species, ibi et existat Corpus Christi.

Nego autem *min.* Non enim idem sunt unio et actio conversiva.

THESIS XIV.

Sumptio, seu usus Eucharistiae, non spectat ad ejus constitutionem intrinsecam.

123. *Nota.* Supra rejecimus haereticorum errorem dicentium, in ipso usu consistere hoc sacramentum, et tunc praesentem esse Christum realiter, vel in figura. In alio sensu quidam DD. catholici dixerunt, sumptionem esse partem sacramenti essentialiter completivam; vel, ut volunt alii, esse partem integram; vel ipsam per se distinctum constitutivum sacramentum transiens.

Prob. In primis nequit usus constitui Eucharistiam quasi *pars essentialis*. Nam Tridentinum docet (1): «peracta consecratione, in admirabili Eucharistiae sacramento esse Corpus et Sanguinem Domini nostri Jesu Christi, ante et post usum.» Ergo ante usum et post usum nihil deest essentielle ut sit sacramentum. Praeterea docet, Christum in sacramento adorandum, in processionibus circumferendum, populo proponendum, in sacrario asservari, etc. Florentinum etiam docet, confici Eucharistiam verbis sacerdotis: ergo usus non est essentialis.

124. Deinde usus non est *pars integrans* sacramentum. Nam hoc sacramentum institutum est a Christo ad modum cibi et potus: sed nullam perfectionem vel integritatem cibus accipit vel potus per usum, sed perfecti supponuntur in sua natura; ergo. Unde dicit Christus: *Caro mea vere est cibus. Sanguis meus vere est potus.*

Dices: sumptio Eucharistiae est quid sensibile, a Christo institutum; aut enim: *Accipite et comedite*: significat etiam et causat gratiam: *Qui manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum.* Ergo vel sumptio est sacramentum distinctum, vel saltem spectat intrinsece ad Eucharistiae sacramentum.

Resp. Sumptio causat gratiam, quatenus est conditio ut Eucharistia causet illam; conc. Formaliter, seu per se: nego. Sicut manducatio per se non alit, sed est pura conditio ut cibus alere possit. Hinc legitur in vitis sanctorum, aliquando absque manducatione susceptam miro modo sacram Eucharistiam.

(1) Sess. XIII, can. 4 et 6.

ARTICULUS II.

De materia Eucharistiae.

THESIS XV.

Panis et vinum sunt materia remota sacramenti Eucharistiae; panis autem triticeus et vinum de vite.

125. Nota. I. Materia sacramentorum communiter distinguitur in proximam et remotam. Proxima est quae propriissime materia dicitur sacramenti, nam illud essentialiter constituit, uti dictum et explicatum est (1). Remota autem, seu extrinseca, illa dicitur circa quam formae verba versantur, quin eidem uniatur ut pars, sed tantum ut subjectum vel quasi objectum. Peccata ex. gr. dicuntur sacramenti Poenitentiae materia, non quia intrinsece eam constituunt et cum forma gratiae significandae vim habeant; sed quia ea respicit et attingit forma ut destruantur, seu remittantur.

II. Plurimi haeretici, ut Cataphrigae, Gnostici, Manichaei, Calvinistae, aliique turpissime errarunt, alias ad Eucharistiam inducendo materias.

126. I.^a Pars prob. 1.º Conc. Later. cap. *Firmiter*, docet: «Cujus Corpus et Sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis et vini veraciter continentur, transubstantiatis pane in Corpus, et vino in Sanguinem potestate divina.» Et Trid. (2): «Declarat Sancta Synodus, per consecrationem panis et vini, conversionem fieri totius substantiae panis in substantiam... et totius substantiae vini in substantiam Sanguinis... etc.» Idem quoque tradiderat Conc. Carthag. II. (vulgo III), can. 24: «Ut in sacramento Corporis et Sanguinis Domini nihil amplius offeratur quam ipse Dominus tradidit, hoc est panis et vinum aqua mixtum.»

2.º Ex SS. Litteris, S. Marcus (3): *Accipit Jesus panem... et ait: Sumite, hoc est Corpus meum... Et accepto calice, ait illis: Hic est Sanguis meus... Amen dico vobis, quia jam non bibam de hoc genimine vitis, usque...*

(1) Disquis. I, Thes. VIII. — (2) Sess. XIII, cap. 4. — (3) XIV, 22-25.

3.º Irenaeus (1): «Quemadmodum lignum vitis... suo fructificat tempore, et granum tritici decidens in terram et dissolutum, multiplex surgit; quae deinde percipientia verbum Dei Eucharistia fiunt, quod est Corpus et Sanguis Christi...» etc. Tertullianus (2): «Acceptum panem, Corpus suum illum fecit... Ita Sanguinem suum in vino consecravit.»

4.º Congruentes rationes, ut haec materia panis et vini fuerit a Christo adhibita, vide apud D. Th. (3).

127. II. Pars prob. 1.º Panem ex tritico esse materiam, explicitè docuit Florent. in Decr. *Unionis*: «Definimus, in azymo sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici.» Item in Decreto pro *Armenis*: «Materia est panis triticeus et vinum de vite.» Et *Carthag. II* (ibid): «Nec amplius in Sacrificiis offeratur, quam de uvis et frumentis.» Vide etiam Irenaeum hic, in I.^a parte.

2.º Denique ipsa Ecclesiae praxis et traditio est praecipuum hujus rei argumentum. Hinc *Catechismus* Conc. Trid. ait (4): «Nullus panis, nisi triticeus, apta ad Sacramentum materia putandus est; hoc enim apostolica traditio nos docuit, et Ecclesiae Catholicae auctoritas firmavit.» Et inferius: «Altera hujus sacramenti materia est vinum ex vitis fructu expressum, cui modicum aquae permixtum est... Atque hoc ex apostolica traditione perpetua Sancta Ecclesia servavit.»

SCHOLIA

§ I.

De usu tum panis azymi, tum fermentati.

128. Tum panis azymus, tum fermentatus, est materia valida ad Eucharistiae sacramentum: at ex praescripto Ecclesiae, sacerdos latinus tenetur uti azymo, graecus autem fermentato. Ita definitur a Florentino in Decreto *Unionis*. Patet quoque ex constanti Ecclesiae sive orientalis sive occidentalis usu.

Tamen ut ostendit D. Thomas (5), convenientior per se est panis azymi usus. 1.º Quia melius refert Corporis Christi puritatem: 2.º Quia signum est etiam puritatis qua Sacramentum est suscipiendum, juxta Apostoli explanationem: *Expurgate velus*

(1) *Contra Haeres.* l. 5, c. 2. — (2) *Adv. Marc.* l. 5, c. 40. — (3) 3 p. q. 74, a. 1. — (4) *De Euchar.* n. 15. — (5) 3 p. q. 74, a. 1.

fermentum, ut silis noxa conspersio, sicut ostis azymi... Epulemur non in fermento malitiae et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis (1). 3.º Quia Dominus in azymo pane consecravit, uti patet ex quaest. I. praemit. n. 3.

§ II.

De modica aqua vino miscenda.

129. Modica aqua est cum vino miscenda ad consecrationem. Docuit Florent. Concilium in Decreto *pro Armenis*: «Materia est panis triticus et vinum de vite, cui ante consecrationem aqua medicissima admisceri debet.» Ita etiam Conc. Carthag. in I.^a Parte Thes. laudatum testimonium. S. Irenaeus, qui et Orientalis et Occidentalis Ecclesiae optime dignoscebat traditiones, dicit (2): «Quando ergo et *mixtus calix* et factus (aa. fractus) panis percipit verbum Dei, et fit Eucharistia...» S. Cyprianus (3): «Admonitos autem nos scias, ut in calice offerendo Dominica traditio servetur neque aliud fiat a nobis quam quod pro nobis Dominus prior fecerit, ut calix, qui in commemoratione ejus offertur, mixtus vino offeratur.» S. Iustinus (4): «Diaconi dant unicuique eorum qui adsunt participandum vinum et aquam, quae cum gratiarum actione consecrata sunt.»

§ III.

Quid fiat de aqua vino mixta post consecrationem.

130. Prima opinio non converti aquam in Sanguinem Christi defendit: sed in aquam vel humorem aqueum, qui fluxit e latere Christi, sentiunt aliqui; vel, ut alii putant, remanere ipsam aquam, post consecrationem, perfusam accidentibus vini. Prius tamen damnatum ab Innocentio III. (cap. *in quadam*, De celeb. mis.) dicit Suarez cum aliis AA.; vel saltem opinionem esse temerariam, alii docent theologo, cum fides doceat, in Sanguinem fieri transubstantiationem. Secundum autem, scilicet, permanere aquam, ut falsum communiter rejicitur.

Secunda sententia est plurimorum cum S. Thoma, Scoto, S. Bonaventura, Suarez, Vazquez, etc. etc.; aquam prius converti in vinum hujus virtute et efficacia; deinde totum vinum in Sanguinem Domini.

(1) I Cor. V, 7, 8.—(2) L. 5, c. 2.—(3) Epis. 43, ad *Caeclium*.—(4) Apolog. 2.

Tertia sententia tuetur, aquam immediate in Sanguinem converti. Id multa eruditione defendit Baronius ex SS. Patribus et aliis antiquis Scriptoribus; item Toletus, Salmeron, Lugo, qui late et solide eam defendit (Disp. IV. Sec. 4^a), et alii multi, ita ut dicatur communis inter recentiores theologos.

Dico. Aqua in consecratione convertitur in Sanguinem Christi.

131. Ita D. Thomas (1): «Haec opinio stare non potest (aquam permanere): quia in sacramento altaris post consecrationem nihil est nisi Corpus et Sanguis Christi. Alioquin non totum adoraretur veneratione laetiae.»

Ex SS. Patribus vide supra (in Schol. II.) Justinum dicentem, aquam et vinum pariter consecrari. Damascenus (2): «Panis, vinum et aqua per invocationem Sancti Spiritus supernaturaliter transmutantur in Corpus et Sanguinem Christi.» S. Ambrosius (3): «Ergo didicisti, quod ex pane Corpus fiat Christi, et quod vinum et aqua in calicem mittitur, sed fit Sanguis consecratione verbi coelestis.» Et iterum: «Ante verba Christi, calix est vini et aquae plenus; ubi verba Christi operata fuerint, ibi Sanguis Christi efficitur. Ergo videte, quantis generibus potens est sermo Christi universa convertere:» nempe, panem, vinum, aquam, Confir. Verba consecratoria efficiunt quod significant, alias falsa existerent: sed pari modo significantur vinum et aqua; de toto enim dicitur quod in calice traditur: *accipite et bibite; hic est enim Sanguis meus, etc.*

132. Quod autem fiat immediate, juxta tertiam sententiam, conversio aquae in Christi Sanguinem, hac fulcitur ratione, Supponitur aquam naturaliter in vinum converti vi ipsius vini. Sed hanc vini efficaciam nullatenus docet experientia, saltem quod brevi tempore possit vinum eo modo transmutare aquam: imo experientia potius contrarium docere videtur, adsunt enim media quibus aqua a vino cui est admixta distingui possit ac separari.

Tamen cum pars aliqua aquosa in vino semper existat, non videtur improbabile, posse partem aliquam aquae vino commixtae ita eidem assimilari, ut nihil ab aquoso vini differat elemento. Quod quidem eo facilius eveniet, quo vinum fuerit generosius, et in eo diutius perennet aqua. Quibus perpensis, secunda sententia non caret probabilitate.

133. Obj. 1.º Conc. Flor. (4), dicit: materiam esse vinum de vite, cui medicissima aqua miscenda est: ergo solum vinum,

(1) 3 p. q. 74, a. 8.—(2) L. 4, *De fide*, c. 14 (al. 13).—(3) *De Sacram.* l. 4, c. 4, n. 13; c. 5, n. 23.—(4) *Decr. pro Arn.*

non vero aqua, est materia, et convertitur in Sanguinem Christi. Resp. Dist. *conseq.* Solum vinum est materia necessaria; conc. Materia apta; nego. Etenim aqua ex praecepto quidem, non necessitate sacramenti, adhibenda: ut id eluceret, eo modo distinxit vinum ab aqua Florentinum.

Obj. 2.º Catechismus Trident. dicit, ideo modicissimam aquam misceri, quia convertenda est in vinum. Ergo vera est secunda sententia.

Resp. Dist. *antec.* Ita ut unica ratio sit, quia in vinum convertenda; nego *ant.* Quatenus est quaedam ratio probabilis; conc. Aqua vino in Sacramento mixta populum Christo copulandum et assimilandum refert: «Quando autem, ait Cyprianus (1), in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur.» Jam vero Christo populus, non populo Christus assimilandus; modica ergo miscenda aqua, ut omnino similitudinem saltem vini induat. Verum quia probabilis est opinio alia, quod in vinum sit aqua convertenda, jure etiam hac de causa, modicissima est miscenda, ne virtus vini evacuetur.

134. 3.º Si aqua immediate in Sanguinem convertitur, voluisse Christum aquam consecrari dicendum est. Ergo aqua est materia necessaria sicut et vinum.

Resp. Dist. *ant.* Voluisse Christum *absolute*; nego. Voluisse *hypotheticè*, quatenus aqua vinum usuale comitatur; conc. Christus vinum, uti potum usualem et in coena adhibitum, consecravit, et similiter faciendum praescripsit. Vinum, sive merum, sive aliquantulum mixtum, est potus usualis; unde vinum merum est materia sufficiens pro Sacramento.

Obj. 4.º Trident. Conc. definit manere dumtaxat species panis et vini; ergo non manent species aquae, ideoque in vinum convertitur.

Resp. Dist. *ant.* Nomine vini, intelligendo vinum merum; nego. Vinum usuale; conc. Usus enim non tantum vinum merum, sed et aliquantulum mixtum, vinum simpliciter vocat. Praeterea canon ille haeresim configebat quae substantiam vini manere docebat: vox ergo illa, *dumtaxat*, erat exclusiva substantiae cujusvis, non vero specierum fortasse aliquarum aquae.

Obj. 5.º Aquam e vino separari dicitur possibile: si ergo post consecrationem fieret separatio specierum, haberetur Sacramentum sub solis aquae speciebus.

Resp. Aliqui consequentiam amplectuntur: verius neganda est; nam materia valida est, vel vinum merum, vel vinum aliquantu-

(1) Epist. ad Caecil.

lum mixtum: hoc enim venit nomine vini usualis. Jam vero species aquae a speciebus vini sejunctae non sunt vini usualis species, adeoque sunt materia corrupta, neque Sacramentum esse valent.

135. Eodem modo responderes, si de panis speciebus eadem urgeretur difficultas: in pane enim elementum aquae inveniri notum est, et in fermentato fermenti compositionem, et sal: numquid si haec a panis speciebus separarentur, erit aqua illa, vel sal, vel fermentum, verum Sacramentum?

§ IV.

Utrum miscenda sit aqua ex praecepto divino vel ecclesiastico in materia Eucharistiae.

136. Valentia et alii AA., quibus favet S. Cyprianus cum Concil. Carthag. II. censent ex praecepto divino procedere. Alii praeceptum existimant ecclesiasticum ab ipsis Apostolis procedens. Ita Vazquez, Suarez, Lugo, etc.

Verum rem esse incertam jure alii notant theologi. Et quidem si permisit Apostolis, ut pane vel azymo vel fermentato uterentur, licet ipse adhibuisset azymum; probabiliter possumus concludere, iisdem facultatem fecisse ut statuerent quod modica aqua vino misceretur, cum id vino usuali nullatenus sit alienum, et ad plura repraesentanda mysteria aptissimum sit et congruum: puta, quod ex latere Christi fluxit Sanguis et aqua, unionem Christi cum populo fideli, qui illius gratia transformatur.

ARTICULUS III.

De forma Eucharistiae.

THESIS XVI.

Forma consecratoria S. Eucharistiae sunt verba: *Hoc est Corpus meum; Hic est Sanguis meus*, quibus Christus ipse consecravit.

137. I.^a Pars, quae est de fide, prob. 1.º Tridentinum (1): «Semper haec fides in Ecclesia fuit, statim post consecrationem verum Domini Corpus, verumque eius Sanguinem sub panis et vini specie... existere: Corpus quidem sub specie panis, et Sanguinem sub vini specie ex *vi verborum*.» Et deinde. «Quoniam autem Christus Corpus suum id, quod sub specie panis offerebat, vere esse dixit; ideo persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc denuo sancta haec Synodus declarat, per consecrationem panis et vini, conversionem fieri totius substantiae...» Florentinum id quoque docuerat in Decreto *pro Arm.*: «Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum: Sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum.»

2.º S. Augustinus (2): «Ante verba Christi panis dicitur; ubi Christi verba deprompta fuerint, jam non panis, sed Corpus appellatur.» Ambrosius (3): «Sacramentum istud quod accipis, Christi mero conficitur. Quod si tantum valuit sermo Eliae, ut ignem de coelo deponeret; non valebit Christi sermo, ut species mutet elementorum?... Ipse clamat D. Jesus: *hoc est Corpus meum*. Ante benedictionem alia species nominatur, post consecrationem Corpus significatur. Ipse dicit Sanguinem suum; ante consecrationem aliud dicitur, post consecrationem Sanguis nuncupatur. Et tu dicis, Amen; hoc est, verum est.» Idem docet in libro de *Sacramentis*, l. 4, cap. 5. Damascenus (4): «In principio dixit: producat terra... Divino praecepto roborata, foetus suos profert. Dixit perinde Deus: *Hoc est corpus meum; et hic est Sanguis meus: et Hoc facite in meam commemorationem*; idque omnipotenti ejus praecepto, donec veniat, efficitur.»

138. II.^a Pars. Nota. Nonnulli DD. in dubium revocarunt, quod Christus isdem consecraverit verbis, quibus nunc perficitur Sacramentum; hac de causa posteriorem thesios partem statuimus, quae est theologice certa.

Prob. 1.º Docet Trid. conc. (5); tunc Christum instituisse hoc Sacramentum, cum illa verba profulit in ultima coena; sed si illa verba non fuissent consecratoria, supponerent Sacramentum jam institutum, et solum significassent usum et manifestationem Sacramenti; ergo. Confir. Florent. in Decreto pro Arm. ait: «Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum.»

2.º Tertullianus (6): «Acceptum panem, Corpus suum illud

(1) Sess. XIII, c. 3 et 4. — (2) Ser. 28 de verb. Dei. — (3) De Myst. c. 9. — (4) Lib. 4, de fide, c. 13. — (5) Sess. XIII, c. 1 et 2. — (6) Contr. Marc. l. 4, c. 4.

fecit, *Hoc est Corpus meum* dicendo.» Idem tradit S. Chrysostomus, hom. 2. de *proditione Judae*; et hom. 83 in Math. Et S. Ambrosius (vel auctor catholicus ejusdem temporis), in lib. 4. de *Sacramentis*, c. 4.

3.º A posteriori potest confirmari. Voluit Christus per ministros suos illis suis verbis in perpetuum consecrare; ergo decebat ut isdem ipse conficeret Eucharistiam. Praeterea: praecipit ut facerent quod ipse fecerat: *Hoc facite in meam commemorationem*; sicut ergo Apostoli iis consecrarunt verbis, idem Christus fecit.

THESIS XVII.

Sola illa verba: Hic est Sanguis meus, vel aequivalentia, sunt essentialia; saltem non omnia alia quae dicuntur sunt de essentia formae pro consecratione calicis.

139. Nota. Certum est de fide, verba illa: *Hic est calix Sanguinis mei*, vel aequivalentia, esse de essentia formae. Disputatur a theologis de verbis subsequentibus, quae in calicis consecratione proferuntur, et duplex est sententia praecipue notanda, utraque probabilis. 1.^a quam sequitur D. Thomas cum nonnullis thomistis, affirmat alia verba esse quoque essentialia. 2.^a quae est communis scholasticorum, cum Magistr. Sententiarum, Bonaventura, Cajetano, Suarezio, etc., id negat.

Prob. 1.º In dictis verbis referendis, quoad sensum, conveniunt Evangelistae, cetera autem facile praeternittunt. Sed non ommissent si fuissent essentialia; ergo. Prob. *min.* Evangelistae referunt Eucharistiae institutionem, et tradunt Christi praecipit institutam rem illam celebrandi: *Hoc facite*... Atqui non est credibile deesse aliquid essenziale, cum de re instituta dicunt: *Hoc facite*; ergo.

2.º In diversis liturgiis, a remotissima antiquitate usitatis in Ecclesia, plura praeternittuntur ex aliis verbis, et tantum in his constanter conveniunt. Atqui nullatenus id accidisset, si cetera forent essentialia; ergo. *Min.* patet; Ecclesia enim Romana, omnium Ecclesiarum Mater et Magistra, talem ac tantum sacrilegum abusum minime tolerasset. Etiam in Florent. Concilio, cum de aliis minoris momenti ritibus tractatum esset, quibus graeci a latinis discrepabant; circa formam calicis nulla fuit discussio vel difficultas.

140. 3.º Clemens Alex., Justinus, Ambrosius, Hieronymus, et alii plures Patres, verba referentes consecrationis, plura omittunt, tantumque consentiunt in dictis verbis vel

in sensu illorum. Ergo cetera non sunt essentialia. *Antec.* vide apud Suarezium, aliosve AA. (1).

4.° Sola illa verba, *Hic est Sanguis meus*, significant practice transubstantiationem vini in Sanguinem. Sed ea verba sunt de essentia consecrationis, quae practice significant transubstantiationem; ergo, *Major* patet ex Trident. (Sess. XIII, c. 4). *Minor* autem ex *Catech.* ejusdem Conc. (De *Eucharistia* n. 21.)

Confir. a) Eodem modo se habent verba illa: *Qui pro vobis effundetur*, ac illa: *Quod pro vobis tradetur*. Atqui haec non sunt necessaria; ergo neque illa.

b) Cum agitur de valore sacramentorum, non licet uti nisi opinione practice certa: ex Decreto Innocentii XI (ann. 1679). Sed permittit Ecclesia Romana graecis et armenis uti formis, in quibus non sunt verba omnia, quae in nostra adhibentur: ergo est practice certum, non omnia verba esse necessaria.

141. Obj. 1.° Innocentius III (2) dicit: formam verborum, ut habetur in canone, acceptam esse a Christo et Apostolis. *Catechismus* Tridentini ait: «Certe tenendum formam Consecrationis vini his verbis contineri.»

Resp. Dist. Accepta a Christo, quoad *substantiam*; conc. Quoad *adiecta*, seu quoad omnia; nego.

Item dicit *Catechismus*, *contineri*, id est, nihil essentialia deesse: conc. Omnia verba illa essentialia existere; nego.

Obj. 2.° In hoc Sacramento debet significari passio Christi Domini. Sed nisi verbis his: *Hic est Sanguis meus*, cetera adjiciantur, passio haud bene significatur; ergo.

Resp. Nego *min.* Nam cum separatim fiat consecratio tum Corporis, tum Sanguinis, clare significatur consummatio passionis et mortis Domini.

142. Obj. 3.° Ex Missali Romano, verba omnia ad consecrandum calicem adhibita aequae designantur, et pari solemnitate proferuntur. Ergo omnia sunt aequae essentialia.

Resp. Nego *conseq.* Nam particula *enim* in utraque panis et vini consecratione pari modo designatur et cum aliis verbis proferitur: similiter in sacramento Poenitentiae verba illa: *In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti*; tamen non consentur essentialia.

Obj. 4.° Pius V. a commentariis Cajetani expungere sententiam contrariam opinioni D. Thomae jussit: videtur ergo ipso facto illam reprobasse.

Resp. Nego *conseq.* Nam Cajetanus dicebat, «nulla ratione

(1) Suarez. De *Euchar.* D. 6o, sec. 1, nn. 5, 6.—(2) Cap. cum *Martha*, De celebr. Missar.

»apparere sibi probabilem D. Thomae opinionem.» Jam vero indecorum videbatur, *Summam* D. Thomae edi cum tali commentatoris iudicio: merito igitur commentarium illud fuit exclusum, salva tamen Cajetani opinione caeterorumque communiter scholasticorum.

Obj. 5.° Sicut digitus est de substantia hominis, non tamen de ejusdem essentia; et satisfactio est pars integralis sacramenti Poenitentiae, non autem essentialis: a pari, ergo, poterunt caetera consecrationis verba esse de substantia Eucharistiae.

Resp. Concesso Ant., dist. *consequens*. Possunt esse de substantia Eucharistiae, ita ut suspendatur effectus consecrationis donec proferantur; nego. Aliter; transeat.

THESIS XVIII.

In consecratione Eucharistiae necessum est ac essentialia proferre verba assertive.

143. Nota. I.° Duplex de sensu formae Eucharistiae est quaestio: inter catholicos et haereticos una; catholicorum ad invicem, altera. Haeretici enim contendunt, formam recitari *concionatorie*, ad fidem populi excitandam: de quo errore supra (1) egimus: catholici autem omnes docent, dici a Sacerdote *consecratorie*, convertendo nempe panem et vinum in Corpus et Sanguinem Christi. Verum catholici quidam DD. opinantur, proferri verba formae *recitative*, seu *historice*, veluti enarrando simpliciter quid Christus dixerit: alii, e contra, docent, proferri verba a Sacerdote *assertive*.

II.° Proferre verba *recitative*, est narrare Christum Dominum ita dixisse quando consecravit: proferre autem *assertive*, est velle significare id quod verba indicant de praesenti materia: ita ut, quemadmodum *asseruit* Christus illum panem, quem prae manibus habebat, esse suum Corpus; ita nunc Sacerdos idem asserit, nomine Christi, de praesenti pane.

III.° 1.° sententia, scilicet, proferri verba *recitative* tantum, traditur ab Innocentio III, Durando, Salmerone (2), et aliis. 2.° autem defenditur a Vasquezio, Scoto, etc. 3.° sententia est, proferri verba *recitative* et *assertive* simul: puta, sicut cum concionatores proferunt contra peccatores verba seu dicta Scripturae, vel sanctorum, quae in alios prolata fuerant. Sic dixit Dominus: *Bene prophetavit de vobis Isaias...* (3). Hanc tenent D. Thomas, Sotus, Suarez, Bellarm. Lugo etc. Proinde pro Thesi stant AA. 2.° et 3.° Sententiae.

(1) Disq. I, Thes. IX. — (2) Tom. 9, in *Evang.* — (3) Math. 15, 7.

144. Prob. 1.º Ait Tridentinum (1): «Ex vi verborum» existere statim post consecrationem Corpus Christi sub specie panis, et Sanguinem sub specie vini. Atqui non existerent *vi verborum*, nisi *assertive* dicerentur: ergo. *Min.* prob. Si non dicuntur verba *assertive*, nihil de praesenti significant; si solum *historice* recitantur, solum significatur, Christum hoc vel illud asseruisse. Atqui talis significatio, seu vis verborum, vera erit et integra, etiamsi nunc neque ponatur Corpus Christi sub specie panis, neque Sanguis sub specie vini: ergo non existerent Corpus et Sanguis Christi vi verborum, nisi etc.

2.º Fatentur adversarii pronomina *hoc et hic* denotare praesentem materiam. Sed minime denotent, si *recitative* tantum proferentur: ergo. *Minor* patet, Christus D. enim dixit ea verba super materiam illam tunc praesentem, non vero super hanc nunc existentem. Sed si *recitative* tantum proferuntur, nihil denotant nisi quod iisdem verbis significavit Christus: ergo.

3.º Verba sacerdotis consecrantis efficiunt quod significant. Sed si loquitur *recitative tantum*, non efficiunt quod significant: ergo. *Major*, constat communi sensu DD. et Ecclesiae: unde ut de re per se aperta ait *Catechismus* Trid. (2): «Forma ea est, qua illud significatur, quod in Sacramento efficitur...» Hinc etiam *Conc. Trid.*, effectum consecrationis et ipsam transubstantiationem eruit. *Minor* etiam clare patet; nam recitatio historica non facit quod significat, sed factum esse praesupponit. Deinde quod de praesenti fit, transubstantiatio nempe, non est illud factum historicum quod de Christo narratur: ergo si loquitur, etc.

4.º Christus protulit verba *assertive*. Atqui praecepit dicens: *Hoc facite...*: ergo et a Sacerdote ita proferri debent. *Major* certa est ex *Trid.* (3). Praeterea, verba *recitative*, seu *historice*, a Christo non potuisse verba illa proferri.

145. Obj. 1.º Si a Sacerdote proferuntur *assertive* verba consecrationis, *assertive* significant corpus sacerdotis, non autem Christi: ergo sunt falsa.

Resp. *Dist. ant.* Si proferuntur *assertive* a sacerdote et nomine suo; *conc. ant.* Si autem in persona Christi cuius est minister; *nego ant. et consequ.*

Obj. 2.º Verba consecrationis vini significant Sanguinem in futuro tempore effundendum: ergo si proferuntur *assertive*, falsum significant.

Resp. 1.º *Dist. ant.* In futuro effundendum respectu ad momentum, quo a Christo Domino fuerunt dicta; *conc.* Relate ad momen-

(1) Sess. XIII, c. 3.—(2) De *Euchar.* n. 20.—(3) Sess. XIII, c. 3, 4.

tum praesens; *nego*. Nihil sane obstat in mente sacerdotem habere tempus praeteritum in quo Christus eadem verba protulit, et relate ad illud tempus loqui, quemadmodum etiam nihil impedit tempus aliquod futurum, puta, annum bis millesimum, mente apprehendere, et respectu ad illud de praecedentibus loqui temporibus. Eo quidem modo praeterita vere dicuntur ut futura, et futura ut praeterita.

Resp. 2.º Si concedamus verba illa, *Pro vobis effundetur*, dici *recitative*, nihil thesi opponitur, cum ad essentiam formae non spectent.

THESIS XIX.

Verba formae dicuntur simul *recitative*, seu *historice*; non tamen id est de necessitate sacramenti.

146. I.^o Pars prob. 1.º Ex contextu *canonis*: «Qui pridie quam pateretur, accepit panem... dicens: accipite et comedite. Hoc est enim...» Quibus patet, ea quae formam praecedunt esse meram narrationem, et ipsam formam ut conexam et dependentem cum eadem historia proferri.

2.º Possunt utroque simul sensu proferri verba; sed congruit ut ita fiat: ergo. *Major* videtur evidens. Licet enim sint diversi sensus historicus atque assertivus, non opponuntur et possunt a loquente simul intendi. Idque patet etiam exemplis. Christus dixit (1): *Hypocritae, bene prophetavit de vobis* Isaias dicens: *Populus hic labiis me honorat; cor autem eorum longe est a me*. Item concionatores et doctores passim duplici sensu utuntur: sic cum illa populo addicunt verba et commemorant: *Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis*, sicut dicta a Domino (2) *judaeis*.

Min. patet. Congruum enim est ut sensum ab Ecclesia explicitè indicatum concipiant: sed sensus historicus explicitè in canone exprimitur, ut dictum est. Praeterea ex ministeriali officio suo tenetur Sacerdos agere et loqui nomine Christi: atqui ad id optime conducit sensus historicus, si nempe, mente gerat et ore dicat, hoc ipsum fecisse olim et dixisse Christum: ergo.

147. Obj. Excluduntur inveniunt sensus assertivus et historicus: ergo nequeunt simul intendi. *Ant.* prob. Sensus assertivus determinat verba ad materiam praesentem; historicus autem ad illam de qua locutus est Christus. Sed qui determinate locutus de una re fuit, falso introducitur quasi loquens de alia: ergo.

(1) *Matth.* XV, 7, 8.—(2) *Luc.* XIII, 3.

Resp. Nego *aut.* et dist. *min.* Falso introducitur, si iisdem illis verbis, quibus locutus est de una materia, non loquatur etiam de alia; conc. Si et loquatur ipse de alia; nego. Nam loquitur Sacerdos in persona Christi: unde sensum historicum tribuit Christo quoad materiam illam praeteritam: sensum autem assertivum concipit Sacerdos nomine Christi quoad materiam praesentem.

Inst. 1.º Christus D. in coena nihil asseruit de materia praesenti: ergo si verba consecratoria habent sensum assertivum de tali materia, falso tribuuntur Christo per sensum recitativum et historicum.

Resp. Dist. *Consequens.* vel potius nego suppositum *Consequentis.* Nam verba consecrationis, cum habeant duplicem sensum, unum assertivum de praesenti et alterum de praeterito, seu mere conceptum a sacerdote et historicum; sacerdos ut *recitative* loquens, tribuit Christo *signate* sensum assertivum praeteritum, seu mere conceptum a Sacerdote et historicum; et ita nihil falso tribuit Christo: ut autem loquens *assertive*, tribuit *exercite* Christo sensum assertivum de praesenti: nam vere loquitur Sacerdos Christi nomine, et ut minister ejusdem generis personam; sicut Angelus ille, qui nomine Dei dicebat: *Ego sum Deus Patrum tuorum, Deus Abraham...* (1).

Inst. 2.º Qui loquitur nomine suo, non loquitur nomine alterius. Sed si *recitative* loqueretur Sacerdos, loqueretur nomine suo: ipse enim narraret quid factum sit in coena, non autem Christus D.; alias diceret: *Ego, qua nocte tradebar, accepi panem... et dixi: Hoc est Corpus meum.* Ergo falsum est, loqui Sacerdotem nomine Christi. Ergo si loquatur *assertive*, non potest loqui *recitative*.

Resp. Dist. *maj.* Qui praecise loquitur nomine suo, non loquitur nomine alterius; conc. Qui non praecise... nego *maj.* Igitur Sacerdos, dum consecrat, *recitative* loquitur et *assertive*: quatenus *recitative*, id praestat nomine suo, licet ministerialiter; quatenus *assertive*, persona Christi tantum loquitur, nam nullo modo intendit dicere verba de *Corpore suo*: sicut Angelus ille nullo modo de intelligebat: *Ego Deus Patrum tuorum.*

(1) Act. VII, 32.

CAPUT IV.

De Ministro et subjecto S. Eucharistiae.

ARTICULUS I.

De S. Eucharistiae ministro.

THESIS XX.

Sacerdotum proprium est sacram Eucharistiam consecrare.

148. *Nota.* Non pauci adversus hanc fidei doctrinam errarunt haeretici. Sic gnostici mulieribus etiam concedebant potestatem conficiendi Eucharistiam: laicis omnibus, dummodo probis moribus essent ornati, waldenses id proprium esse docebant: Calvinus dixit, quemlibet de plebe esse idoneum ministrum consecrationis, licet expediat unum tantum constituere, ne exoriatur confusio, dum quilibet vellet officium exercere.

Prob. 1.º Concil. Lateran. IV, cap. *Firmiter*: «Et hoc antiquae Sacramentum nemo potest conficere, nisi sacerdos, qui rite fuerit ordinatus, secundum claves Ecclesiae, quas ipse concessit Apostolis eorumque successoribus Jesus Christus.» Innocentius III, in *professione* fidei waldensibus praescripta dicit: «Firmiter credimus et fatemur, quod quicumque sine praecedenti ordinatione episcopali credit et contendit, se posse sacrificium Eucharistiae facere, haereticus et perditionis Core est particeps et ab omni sancta Romana Ecclesia segregandus.»

Haec confirmavit Trident. Sess. XXIII, cap. I. et can. I.
2.º S. Isidorus (epist. ad *Landefr.* quae et legitur in Decret. dist. 25, cap. *Perlectis*, ait: «Ad Presbyterum pertinet sacramentum Corporis et Sanguinis Domini in altare Dei conficere.» S. Cyprianus (epist. 4) praescribit: «ut presbyteri, qui illic apud confessores offerunt, per vices alternent» unde proprium esse presbyterorum Eucharistiam conficere supponit. S. Epiphanius (*Haeres.* 79), expugnans quamdam haeresim, qua mulieres sacrificia posse offerre putabant, ait: «Neque Diaconis quidem ipsis illum